

REDACTAREA UNUI REFERAT GENERAL*

„*Bien présentée, une revue générale joint l'utile à l'agréable.*“
M. ROCH (1945)

Referatul general (*Review, Survey, Übersicht, Revue générale*) este o lucrare de sinteză a datelor provenite din subiectele cele mai recente, într-un anumit domeniu. Acest tip de lucrare științifică nu este o lucrare ușor de elaborat, necesitând o informare largă, experiență, competență și un efort important de sinteză. Nu orice medic acceptă cu plăcere să facă un referat general și nu oricine poate să redacteze bine o lucrare de acest gen. De aceea, revistele medicale preferă să recurgă la o „comandă fermă“, solicitând aceste prețioase articole unor specialiști recunoscuți. Este evident că, în această situație, astfel de articole ar trebui bine retribuite, întrucât sunt menite să servească unei mase largi de cititori și nu interesului autorului. În acest sens apare justificată acordarea, în unele țări, a unui premiu anual pentru cel mai bun referat general.

Referatul general nu este o lucrare originală *stricto sensu*, fructul unei cercetări originale. Poate de aceea unii autori nu agreează astfel de articole, care nu le cresc patrimoniul de lucrări originale. Referatul general are o structură diferită de articolele care raportează cercetări originale. Referatul general are și o altă organizare, care în general cuprinde: o introducere, urmată de relatarea datelor colectate, analizate critic și grupate în subcapitole, patronate de titluri adecvate și încheiate cu concluzii și perspective.

Cum se scrie un referat general

În prealabil, este necesară o documentare bogată și recentă, o matură reflexiune și schițarea unui plan de redactare. Se va evita căderea în banalitate. Un referat general nu poate consta dintr-o redactare mecanică, enumerativă, a rezultatelor diferitelor articole, unele convergente, altele contradictorii. O astfel de lucrare poate fi făcută în mod conștiincios de un bibliotecar sau documentarist, punând cap la cap rezultatele unor articole dintr-o temă dată. Un referat general nu poate consta dintr-un conglomerat de date, care n-ar putea conduce decât la o lucrare amorfă. Menirea autorului este de a face o ordine logică în grămada de date colectate, grupându-le în subcapitole după criteriile de afinitate și respectând și ordinea cronologică a apariției articolelor. Organizarea materialului constituie deci o condiție importantă. O altă condiție este evaluarea critică

a datelor, pentru orientarea cititorilor. Evident, prezentarea obiectivă a datelor trebuie întotdeauna respectată, comentariile critice urmând după relatarea lor.

Pentru un referat general se admite un volum mai mare de pagini: 15-20 de pagini (pentru o revistă obișnuită) și chiar 30-50 de pagini (pentru unele reviste de tip „Arhive“ sau „Anale“).

Planul lucrării

Așa cum am spus, referatul general nu poate consta dintr-o grămadă de date, strânse la un loc. Condiția esențială și apriorică este planul lucrării, pe care se va baza structura articolului. Stăruim asupra necesității unei *introduceri explicative*, în care autorul va motiva importanța și necesitatea lucrării, schițând totodată principalele aspecte ale temei. Cu cât introducerea în temă va fi mai convingătoare și mai atractivă, cu atât autorul poate spera că cititorii se vor decide să citească întreg articolul.

O a doua condiție importantă constă în *aranjamentul interior al articolului*; împărțirea în secțiuni, fiecare cu un titlu concis, corespunzând unui anumit conținut, unei idei, ceea ce mărește considerabil claritatea articolului, ușurința lecturii și reținerea ideilor principale. Planul în detaliu pe puncte poate fi prezentat la începutul articolului (ca un cuprins, o tablă de materii).

O bună diviziune a articolului și o tehnoredactare corectă simplifică foarte mult consultarea și lectura articolului. Pentru exemple este suficient să se parcurgă colecția pe câteva luni a unor reviste medicale („Viața medicală“, „Microbiologia“) unde pot fi găsite referate generale valoroase și totodată atractive prin plan, subîmpărțiri, titluri și concluzii. În contrast cu acestea, sunt alte referate generale, valoroase prin conținut, dar redactate monotone, ca un ocean de cuvinte, de la început până la sfârșit, și în care cititorul riscă să se înece, fără a găsi un liman de scăpare, un plan, câteva titluri, unele sublinieri și concluzii clare.

Datele prezentate trebuie nu numai ordonate și grupate, dar analizate și evaluate critic, pentru ca cititorul să rămână cu o orientare, cel puțin temporară, într-o problemă controversată. Fără această analiză critică, referatul tinde să devină o arhivă de date, un sac de articole și detalii. Concluziile sunt obligatorii în

* Marin Gh. Voiculescu – Scrisul medical ca tehnică și artă, cap. 33, p. 112-113, Editura Academiei RSR, București, 1987.

final, mai ales într-o problemă controversată, complicată ori foarte tehnică.

Este de dorit să se schițeze în final și perspectivele care se întrevăd în tema abordată.

Claritatea expunerii

Este, de asemenea, o condiție importantă a unui referat general. „Ceea ce este perfect înțeles se enunță

cu claritate“ spunea cu multă dreptate Boileau. Există însă autori care, din dorința de a-și epata cititorii și a-i intimida prin poza lor, recurg la un stil complicat și la un jargon supertehnic. În definitiv, vorba lui Maurice Roch: „De ce să exprimăm lucrurile în mod simplu, când este atât de ușor să le complicăm?“.

Sanctiunea vine însă în mod obligatoriu de la cititor.

BIBLIOGRAFIE

1. Day A R – How to write a review paper, in *How to write a scientific paper*, ISI Press, Philadelphia, 1983.
2. Voiculescu M – Structura și stilul articolului științific, *Viața Med*, 1970, XVII, 139.